

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
Τηλ. επικ.: 210 7767 023

Αθήνα, 10- 04 - 2018
Αρ. Πρωτ.: 64

Προς:
Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων

Κοιν.:
Βουλευτή κ. Ι. Λαγού
(δια της αρμόδιας Υπηρεσίας
της Βουλής των Ελλήνων)

Ερώτηση: 2934/25-01-2018

Σε απάντηση της υπ' αριθ. 2934/25-01-2018 Ερώτησης του Βουλευτή κ. Ι. Λαγού, με θέμα: «Υπερβολικός ο αριθμός αποφυλακίσεων με τον νόμο Παρασκευόπουλου» και κατά λόγο αρμοδιότητας:

1. Σας επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

Ο δημόσιος λαϊκιστικός λόγος επιχειρεί εδώ και τρία χρόνια να δημιουργήσει ένα κλίμα ηθικού πανικού στους πολίτες και να διεγείρει την ανασφάλεια και το φόβο του εγκλήματος. Η ρητορεία, όμως, αυτή του νόμου και της τάξης δεν επιβεβαιώνεται από τα επίσημα στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία δεν υπάρχει αύξηση της εγκληματικότητας τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, αυτό που συστηματικά αποσιωπάται είναι ότι η τέλεση αδικημάτων από άτομα που αποφυλακίζονται (η λεγόμενη υποτροπή) είναι σύνηθες φαινόμενο, είτε η αποφυλάκιση γίνεται με τις τακτικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα είτε με έκτακτες ρυθμίσεις. Παράλληλα, ελάχιστη προσοχή δινόταν στα φαινόμενα διαφθοράς και το οικονομικό έγκλημα. Σε κάθε περίπτωση, όμως, αξίζει να αναφερθεί ότι σχεδόν ανάγεται σε διασπορά ψευδών ειδήσεων η συνεχής ενασχόληση κάποιων μέσων ενημέρωσης με συγκεκριμένες περιπτώσεις δραστών που υποτροπίασαν μετά την αποφυλάκισή τους. Ενδεικτικά, από τον Απρίλιο του 2015 μέχρι σήμερα, είδαν το φως της δημοσιότητας 7 βίαια περιστατικά. Από τους συνολικά 23 φερόμενους ως δράστες στα εν λόγω περιστατικά: επτά (7) φέρονται να έχουν αποφυλακιστεί με τις διατάξεις των ν. 4322/2015 και 4411/2016. Για τρεις (3) από αυτούς είχε διαταχθεί απέλαση που δεν εκτελέστηκε, ενώ δύο (2) εξ αυτών θα απολύονταν σε κάθε περίπτωση με βάση την ισχύουσα νομοθεσία και, τέλος, ένας (1) είχε παραβιάσει τακτική άδεια. Ωστόσο, το σύνολο σχεδόν των ατόμων που αποφυλακίστηκαν τα τελευταία δύομισι χρόνια με τους ως άνω νόμους, **δεν έχουν απασχολήσει την δημοσιότητα** κατά την επανένταξή τους στην κοινωνία.

Είναι γνωστό ότι η **κατάσταση του σωφρονιστικού συστήματος** της χώρας ήταν για πολλά χρόνια ένα θέμα για το οποίο δεν μπορούσαμε να είμαστε περήφανοι. Ανεξάρτητοι φορείς και οργανισμοί έχουν διαπιστώσει και καταγράψει το εύρος των προβλημάτων και των δυσλειτουργιών: η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος του Ελληνικού Κοινοβουλίου στις ειδικές εκθέσεις της (ετών 1994, 2011 και 2013), ο Συνήγορος του Πολίτη (εκθέσεις ετών 2009 και 2011 και Ειδική Έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης Βασανιστηρίων έτους 2014), η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (έκθεση έτους 2010 και άλλες παρεμβάσεις της Επιτροπής) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) για την

Ελλάδα (εκθέσεις ετών 1994, 2001, 2005, 2007, 2008, 2009, 2011, 2013 και 2015). Επομένως, το σωφρονιστικό σύστημα της χώρας δεν ήταν ένα σύστημα σε λειτουργία αλλά ένα σύστημα που έπασχε βαθιά. Γι' αυτό και οι καταδικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), -33 για την περίοδο 2008-2015 με κόστος 2.995.800 ευρώ πλέον τόκων-, η δημόσια δήλωση της επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT) το 2011 και ο άμεσος κίνδυνος να εκδοθεί σε βάρος της χώρας μας απόφαση-πilotος από το ΕΔΔΑ για τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές που θα ήταν δύσκολο να ανατραπεί. Ενδεικτικό της κρισιμότητας της κατάστασης ήταν τα ακραία και βίαια περιστατικά που έλαβαν χώρα το 2014 και αρχές του 2015: δύο δολοφονίες προσωπικού (στις φυλακές Μαλανδρινού και Δομοκού) και ένας θάνατος κρατουμένου από βασανιστήρια, στις φυλακές Νιγρίτας Σερρών.

Επιπλέον, η υπερφόρτωση των φυλακών και ο υπερβολικός συνωστισμός των κρατουμένων, πέρα από την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οδηγεί στη δημιουργία «φυτωρίων» εγκληματικότητας και **διαφθοράς**, καθώς το προσωπικό αδυνατεί να ελέγξει το μεγάλο αριθμό των κρατουμένων και να προστατέψει τους αδύναμους/ ευάλωτους κρατουμένους. Η πάταξη της διαφθοράς απαιτεί εύρυθμη λειτουργία των φυλακών η οποία είναι αδύνατη σε συνθήκες υπερσυνωστισμού. Η διατήρηση του καθεστώτος αυτού για δεκαετίες εξυπηρέτησε ουσιαστικά τα συμφέροντα που λυμαίνονται το χώρο των φυλακών.

Η νομοθετική επιλογή των αποσυμφορητικών νόμων, προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές αποτελεί πάγια τακτική όλων των κυβερνήσεων εδώ και δεκαετίες. Επειδή, δε, κάθε απόληξη σε επίπεδο πολιτικής μνήμης είναι σκόπιμη και οδηγεί εν τέλει σε άσκηση μικρο-πολιτικής, υπενθυμίζουμε, περαιτέρω, ότι:

- α)** ο ν. 3727/2008 (Α' 257) με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Χατζηγάκη, υπό τον τίτλο «*Μέτρα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης στα Καταστήματα Κράτησης*», εισήγαγε αποσυμφορητικές διατάξεις για απόλυση κρατουμένων με διάταξη εισαγγελέα (αρ. 17).
- β)** ο ν. 3772/2009 (Α' 112) με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Δένδια, υπό τον τίτλο «*Μέτρα για τη Βελτίωση του Σωφρονιστικού Συστήματος*», εισήγαγε επίσης, τις σχετικές αποσυμφορητικές διατάξεις του άρθρου 14 του νόμου αυτού.
- γ)** ο ν. 4043/2012 (Α' 25), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Παπαϊωάννου, υπό τον τίτλο «*Μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα καταστήματα κράτησης και άλλες διατάξεις*», εισήγαγε πλήθος αποσυμφορητικών διατάξεων για την απόλυση κρατουμένων με διάταξη εισαγγελέα (αρ. 1).
- δ)** ο ν. 4139/2013 (Α' 74) «*Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις*», με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Ρουπακιώτη, εισήγαγε διατάξεις για απόλυση με διάταξη εισαγγελέα για ποινές κάθειρξης πάνω από 10 χρόνια για αδικήματα του ίδιου νόμου, στο 1/3 της πραγματικής έκτισης (αρ. 97).
- ε)** ο ν. 4198/2013 (Α' 215), με πρωτοβουλία του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Αθανασίου, παρέτεινε τις αποσυμφορητικές διατάξεις του ν. 4043/2012 (αρ. 8 παρ. 5) και τη διάταξη του ν. 4139/2013 περί απόλυσης για ποινές κάθειρξης πάνω από 10 χρόνια στο 1/3 της πραγματικής έκτισης με διάταξη του εισαγγελέα (αρ. 8 παρ. 9).
- στ)** ο ν. 4274/2014 (Α' 147), με πρωτοβουλία επίσης του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Αθανασίου, παρέτεινε τις αποσυμφορητικές διατάξεις του ν. 4198/2013 έως τις 30.6.2015 (αρ. 11).

Κανείς, ποτέ, ωστόσο, όσο οι νόμοι αυτοί ήταν σε ισχύ δεν ασχολήθηκε με τη δημοσιοποίηση στοιχείων για την υποτροπή των κρατουμένων που απολύονταν πρόωρα, ούτε βέβαια με το σχεδιασμό και την ανάπτυξη ολοκληρωμένων πολιτικών και δράσεων για την αντιμετώπιση των αιτιών του προβλήματος του υπερπληθυσμού και τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης.

Συνεπώς, η ψήφιση του ν. 4322/2015 υπήρξε **συνειδητή πολιτική επιλογή**, συνέχεια της ήδη ασκουμένης επί δεκαετίες, που στόχευε στην άμεση αποσυμφόρηση των φυλακών και ήταν **επιλογή ανάγκης**. Απώτεροι στόχοι της: η αποκατάσταση ανθρωπίνων συνθηκών στις φυλακές,

η πάταξη της διαφθοράς και η ύπαρξη εν τέλει στοιχειώδους ασφάλειας για τους κρατούμενους και το προσωπικό. Η ψήφιση του ν. 4322/2015 εξυπηρέτησε, περαιτέρω, την αποκλιμάκωση της ποινικής καταστολής, με την κατάργηση των φυλακών τύπου Γ' και την εισαγωγή ευνοϊκών ρυθμίσεων για ευάλωτες ομάδες κρατουμένων, καθώς και για τους ανήλικους παραβάτες. Η νομοθέτηση σε αυτή την κατεύθυνση με τους βελτιωμένους νόμους που ακολούθησαν (ν. 4411/2016 και ν. 4489/2017) θεωρείται απόλυτα πετυχημένη, καθώς έχει διατηρήσει τον αριθμό των κρατουμένων σε επίπεδα που το σωφρονιστικό σύστημα μπορεί να διαχειριστεί με επάρκεια, ενώ ταυτόχρονα δεν έχει επιφέρει πλήγμα στην δημόσια ασφάλεια και την ασφάλεια των πολιτών.

Σήμερα το μήνυμα της πολιτικής μας είναι σαφές: Ο περιορισμός της ελευθερίας θα πρέπει να γίνεται σε συνθήκες αξιοπρέπειας και ασφαλούς κράτησης, με διασφάλιση βασικών δικαιωμάτων και διαφάνειας. Η ασφάλεια της κοινωνίας αλλά και όσων εργάζονται στις φυλακές εξυπηρετείται από την αποκατάσταση της λειτουργίας του σωφρονιστικού συστήματος ως ένα σύστημα που λειτουργεί με νομιμότητα, ανοιχτό στον έλεγχο και τη λογοδοσία. Η πολιτεία δεν εκδικείται τους έγκλειστους πολίτες. Γι' αυτό η πολιτική μας είναι να συνεχίσουμε να αντιμετωπίζουμε τους κρατούμενους με σεβασμό και ανθρωπισμό: παρέχοντας βασικές υπηρεσίες υγείας, ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης, ευκαιρίες εκπαίδευσης, κατάρτισης, πολιτισμού και αθλητισμού, δυνατότητες επανα-σύνδεσης με την οικογένεια, προετοιμασία για ομαλή επανένταξη ώστε να μειωθεί η περαιτέρω εμπλοκή με το έγκλημα. Άλλωστε η καλύτερη πολιτική για την ασφάλεια είναι αυτή που αντιμετωπίζει την περίοδο της κράτησης ως χρόνο που μπορεί να επιδράσει θετικά στην πρόληψη της υποτροπής, στοχεύοντας στην ανάπτυξη δυνατοτήτων κοινωνικής ένταξης και αποχής από το έγκλημα. Τέλος, το ζήτημα της ασφάλειας επανέρχεται επιτακτικό σε κάθε περίπτωση αποφυλάκισης (ακόμα και με την μη πρόωγη απόλυση των κρατουμένων) και σ' αυτή την περίπτωση η περαιτέρω εγκληματική δραστηριότητα δεν μπορεί βεβαίως να αποδοθεί άκριτα και υποκριτικά σε οποιοδήποτε νόμο που επιχειρεί να εξανθρωπίσει το σύστημα.

Ο νόμος ν. 4322/2015 (Α' 42) που εισηγήθηκε η παρούσα Κυβέρνηση (και η παράτασή του με το ν. 4411/2016, Α' 142 και ν. 4489/2017, Α' 140) «δεν εντάσσεται στη λογική αποσπασματικής διαχείρισης των προβλημάτων, αλλά τίθεται ως η αναγκαία βάση για μια περαιτέρω παρέμβαση στον χώρο αυτόν, στρατηγικής πνοής για όλο το σύστημα της ποινικής καταστολής σε κάθε όψη του (νομοθετική, δικαστική, σωφρονιστική) και κάθε λειτουργία του (αντεγκληματική και εγγυητική/φιλελεύθερη). Επομένως, κύρια στόχευση ... είναι η ελάφρυνση των δυσμενών παραγόντων του σωφρονιστικού συστήματος ως αναγκαία προϋπόθεση μιας επιγενόμενης αναπροσαρμογής και εκλογίκευσής του μέσα από παρεμβάσεις που θα επακολουθήσουν και θα είναι ακόμη πιο δομικές» (Εισηγητική έκθεση ν. 4322/2015, σ. 1).

Ήδη σήμερα, έχει εγκριθεί από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων κ. Σταύρο Κοντονή και έχει τεθεί σε ισχύ το 1^ο **Στρατηγικό Σχέδιο για το Σωφρονιστικό Σύστημα 2018-2020**. Το στρατηγικό σχέδιο αποτελεί μια συγκροτημένη πολιτική για το σωφρονιστικό σύστημα στους παρακάτω άξονες: 1. Βελτίωση συνθηκών κράτησης – εκσυγχρονισμός υποδομών, 2. Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού – εκπαίδευση προσωπικού – διοίκηση, 3. Μείωση του υπερπληθυσμού – εναλλακτικά μέτρα και αξιόπιστη έκτισή τους – πρόληψη και αντιμετώπιση της νεανικής παραβατικότητας, 4. Προετοιμασία επανένταξης – μετασωφρονιστική μέριμνα, 5. Ασφάλεια προσωπικού και κρατουμένων – διαφάνεια – λογοδοσία, 6. Υπηρεσίες υγείας στις φυλακές σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας.

Τέλος, για την αποτελεσματική παρέμβαση στο πρόβλημα του υπερπληθυσμού των φυλακών θεωρείται αναγκαία η παράλληλη παρέμβαση στο σύστημα των ποινών και στους θεσμούς ομαλής μετάβασης από τη φυλακή στην κοινωνία. Ως προς τα ζητήματα αυτά θα ακολουθήσουν τα κείμενα των σχετικών Κωδίκων (Ποινικού, Ποινικής Δικονομίας, Σωφρονιστικού), τα σχέδια των οποίων βρίσκονται ήδη σε τελική επεξεργασία.

Ως προς τα ειδικότερο ερώτημα αναφορικά με την αποφυλάκιση των κρατουμένων που έχουν καταδικαστεί σε στερητική της ελευθερίας ποινή προ της ολοκλήρωσης της ποινής στην οποία έχουν καταδικαστεί, δηλαδή προ της πλήρους έκτισης της ποινής του, επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο έκτισης των ποινών όπως εξειδικεύεται στον Ποινικό Κώδικα, τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και τον Σωφρονιστικό Κώδικα, η στερητική της ελευθερίας ποινή εκτίεται κατά ένα μέρος της σε καταστήματα κράτησης και κατά ένα μέρος της εν ελευθερία. Για το σκοπό αυτό έχει ήδη από το 1911 εισαχθεί στη νομοθεσία μας ο θεσμός της απόλυσης υπό όρους, ο οποίος σήμερα ρυθμίζεται ιδίως στα άρθρα 105επ ΠΚ. Ως εκ τούτου, το σύνολο των κρατουμένων στις ελληνικές φυλακές απολύονται πριν την πλήρη (αριθμητική) έκτιση της ποινής τους. Μόνο στις περιπτώσεις που, λόγω διάπραξης νέου εκ δόλου τελούμενου αδικήματος κατά τη διάρκεια της δοκιμασίας, επέρχεται άρση της πρόωρης απόλυσης σύμφωνα με το άρθρο 108 ΠΚ, τότε επιβάλλεται η πλήρης έκτιση της ποινής και μάλιστα αθροιστικά με την ποινή που έχει επιβληθεί τελεσίδικα για το νέο τελεσθέν αδίκημα.

2. Προς απάντηση των συγκεκριμένων ερωτημάτων που τίθενται με την ως άνω Ερώτηση παραθέτουμε Πίνακα με το σύνολο των αποφυλακίσεων για έτη 2014, 2015, 2016 και 2017 (στοιχεία της 10^{ης} Νοεμβρίου 2017), στον οποίο αποτυπώνονται το σύνολο των εκροών/αποφυλακίσεων: α) με τις αποσυμφορητικές διατάξεις και β) με τις τακτικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα και άλλες αιτίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΕΩΝ ΕΤΩΝ 2014, 2015 (από 27/4 - 31/12), 2016 & 2017 (έως 10/11/2017)

A.1	Αποφυλακίσεις	Με τις αποσυμφορητικές διατάξεις των νόμων 4043/2012, 4139/2013, 4198/2013 και 4274/2014	Με τις αποσυμφορητικές διατάξεις του ν. 4322/2015 (και των παρατάσεων με τους ν. 4411/2016 & 4489/2017)	Λοιπές αποφυλακίσεις με βάση την ισχύουσα νομοθεσία (εκτός αποσυμφορητικών διατάξεων)	Σύνολο αποφυλακίσεων κατ' έτος	Ποσοστό απόφυλακίσεων με τις αποσυμφορητικές διατάξεις
	2014	5.021		4.391	9.412	53,30%
	2015 (από 27/4 έως 31/12)		1.703	1.518	3.221	52,87%
	2016		4.480	3.679	8.159	54,90%
	2017 (έως 10/11/2017)		4.027	3.131	7.158	56,20%
	Σύνολο αποφυλακίσεων	5.021	10.210	12.719	27.950	

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ Ν. ΚΟΝΤΟΝΗΣ**

Αριθμός σελίδων εγγράφου: ...4...

Αριθμός σελίδων συνημμένων:0...

Σύνολο σελίδων: 4